

Správa o činnosti Spišského archívu v Levoči za rok 2015

PERSONÁLNY STAV

V dôsledku organizačných zmien v archívniectve na Slovensku od 1. 11. 2015 sa zmenilo aj personálne zloženie pracovníkov archívu. Štátny archív v Levoči sa po zlúčení so svojou levočskou pobočkou stal ako Spišský archív v Levoči špecializovaným pracoviskom Štátneho archívu v Prešove. V archíve tak pribudli tri pracovníčky z pobočky. K zmene došlo aj vo vedení archívu. Od 1. novembra sa stala jeho vedúcou PhDr. Alena Kredatusová. K 30. 9. 2015 ukončil pracovný pomer reštaurátor-konzervátor Tomáš Palou. Na jeho miesto sa do konca roka nepodarilo nájsť náhradu. Od 1. novembra bol do stavu pracovníkov Štátneho archívu v Prešove presunutý informatik Ing. Vladimír Chovanec, hoci miesto výkonu mu ostala Levoča. V Spišskom archíve v Levoči v roku 2015 teda pracovalo celkom 15 odborných pracovníkov. Z nich 11 bolo zaradených v štátnej službe a 4 vykonávali práce vo verejnom záujme. Z hľadiska profesionálnej špecializácie má archív v súčasnosti k dispozícii 10 archívárov, z nich má 9 vysokoškolské vzdelanie, reštaurátora-konzervátora, fotografa a kníhviazača. Systemizované miesto druhého reštaurátora-konzervátora od 1. októbra ostalo neobsadené.

ROZPIS PRACOVNÝCH DNÍ

V priebehu roka sa všetci pracovníci archívu podieľali na odborných činnostiach. Celkovo vyčerpali na tieto činnosti 3165 pracovných dní, z toho najviac dní (905) na úseku ochrany archívnych dokumentov. V porovnaní s rokom 2014 došlo k výraznejšiemu nárastu pracovných dní v kapitole C. 2 Evidencia archívneho dedičstva o 45 dní kvôli revízii archívnych fondov a zbierok. Taktiež pri ďalších kapitolách bol zaznamenaný nárast pracovných dní oproti minulému roku. Menej dní ako sme očakávali sa však využilo na hlavnú činnosť archívárov v kapitole C. 5 Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov – iba 419 dní. Spôsobené to bolo jednak plnením iných neodkladných a termínovaných úloh, a taktiež pozastavením prác v bachovských aplikáciách v posledných mesiacoch roka rozhodnutím OAR MV SR. Na druhej strane sme zaznamenali pokles o 9 dní v kapitole C. 7 Príručná odborná knižnica archívu.

Čerpanie pracovných dní na odborné činnosti v roku 2015

1.	<i>Predarchívna starostlivosť</i>	246
2.	<i>Evidencia archívneho dedičstva SR</i>	63
3.	<i>Ochrana archívnych dokumentov</i>	905
4.	<i>Filmotéka</i>	0
5.	<i>Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov</i>	419
6.	<i>Prístup k archívnym dokumentom (bádatelská agenda, správna agenda)</i>	720
7.	<i>Príručná odborná archívna knižnica</i>	27
8.	<i>Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť</i>	204
9.	<i>Organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca</i>	454
10.	<i>Správa informačných technológií</i>	127
Spolu:		3165

PLNENIE PLÁNOVANÝCH ÚLOH

1. *Predarchívna starostlivosť*

Ťažisko práce na tomto úseku spočívalo najmä v metodickej pomoci správcov registratúr (160 konzultácií a inštruktáží), posudzovaní 60 návrhov na vyradovanie archívnych dokumentov, 12 návrhov registratúrnych poriadkov a plánov a vo výkone štátneho odborného dozoru (21 kontrol). Do archívu po vyradovacom konaní sme prevzali od rôznych subjektov 26,45 bm archívneho materiálu z rokov 1920-2009. V porovnaní s minulým rokom sa vyčerpalo o 10 dní viac na správu registratúry vlastného archívu.

2. Evidencia archívneho dedičstva

Na úseku evidencie archívneho dedičstva došlo k zmenám v evidenčných listoch archívnych fondov v súvislosti s revíziou fondov zbierok. Na úseku akvizičnej činnosti sme prevzali poslednú časť osobného fondu spišského etnograf J. Olejníka (3,3 bm). Ako depozit sme získali nový osobný fond I. Chalupeckého (8 bm). K 31. 12. 2015 archív eviduje celkovo 729 archívnych fondov a zbierok o rozsahu 5277,9 bm archívneho materiálu. Z tohto množstva je približne tri štvrtiny dokumentov už spracovaných usporiadaním, inventarizovaním a katalogizovaním, teda sú verejnosti prístupné na štúdium.

3. Ochrana archívnych dokumentov

Všetky tri budovy archívu na Námestí Majstra Pavla v Levoči (č. 7, 60-61) patria k chráneným objektom v pamiatkovej rezervácii Levoča zaradenej do svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Sú v nich inštalované protipožiarna a bezpečnostné zariadenia. Budovy však už viac rokov chátrajú a odstraňujú sa iba havarijné stavy. V uplynulom roku došlo takto k výmene nefungujúcej ústredne EPS v budove č. 7. Od roku 2013 sa v nich nekonajú potrebné, zákonom stanovené revízie a zo strany ministerstva, resp. CP Prešov sa nezabezpečuje dostatočne ich protipožiarna ochrana a taktiež bezpečnosť a ochrana zamestnancov archívu pri práci, hoci archív na to viackrát upozornil. Vážnejšie stavebné úpravy si vyžaduje budova na Nám. Majstra Pavla 60 (zateplenie dvorného traktu, oprava, resp. výmena strešnej krytiny, vyriešenie zatekania vody z dvorného traktu do pivničných priestorov). Pri prípadnej víchrici hrozí padanie škridiel z tejto strechy na Ružovú ulicu, a teda nebezpečenstvo úrazu. V tejto budove a taktiež v Thurzovom dome (Nám. Majstra Pavla č. 7) je potrebné dokončiť výmenu zastaraných akumuláčnych pecí novými (cca 10 pecí).

V depotoch archívu sa pravidelne kontrolovala teplota a vlhkosť. Pravidelne v nich zaznamenávame veľké výkyvy teplôt a vlhkosti v zimných a letných mesiacoch a odchýlky od optimálnych hodnôt (teploty cca 18°C a vlhkosti cca 55%).

Odborné práce vo fotolaboratóriu, resp. digitalizačnom pracovisku archívu boli sústredené na mikrofilmovanie a systematickú digitalizáciu dokumentov. Vyhotovilo sa 2733 študijných kópií poličok mikrofilmu z fondu Spišské biskupstvo, kanonické vizitácie. Podľa plánu sa pokračovalo v systematickej digitalizácii stredovekých listín a pečatí z fondov Magistrát mesta Spišské Podhradie (19 listín) a Rodina Bohuš (5 listín) a kníh z fondov Provincia XVI spišských miest (1 kniha) a Magistrát mesta Gelnica (1 kniha). Spolu sa vyrobilo 48 digitálnych kópií listín, 14 snímok pečatí a 834 skenov knižných fólií. Pre náš archív a bádateľov na základe objednávky sa pripravilo ešte 947 digitálnych snímok dokumentov z rôznych fondov. Dokončila sa tiež systematická digitalizácia spisov z osobného fondu Valentína Kalinaya (4623 skenov).

Reštaurátorský ateliér vykonával práce pre náš archív, naše pobočky a iné štátne archívy na východnom Slovensku. Zreštaurovalo sa 9 zväzkov kníh (1930 fólií), včítane ich 8 väzieb zo 16. – 19. storočia. Pre náš archív bolo zreštaurovaných 8 zväzkov kníh, 106 fólií spisov, 1 papierový diplom a 1 plán. Archívu Poprad bola zreštaurovaná mestská kniha a stredoveká pergamenová listina. Pre potreby Štátneho archívu v Košiciach bol reštaurovaný pergamenový armáles zo 17. storočia a pre Archív Svidník 2 mapy. K niektorým reštaurovaným dokumentom boli vyrobené taktiež puzdrá a obaly (10 ks). Nižší počet reštaurovaných kníh oproti plánu bol spôsobený ukončením pracovného pomeru jedného reštaurátora k 30.9.2015. Knihvizačská dielňa pre potreby vlastného archívu a jeho pobočiek zhotovila väzby 136 kníh, časopisov, z toho bolo 20 archívnych pomôcok – inventárov.

4. Filmotéka

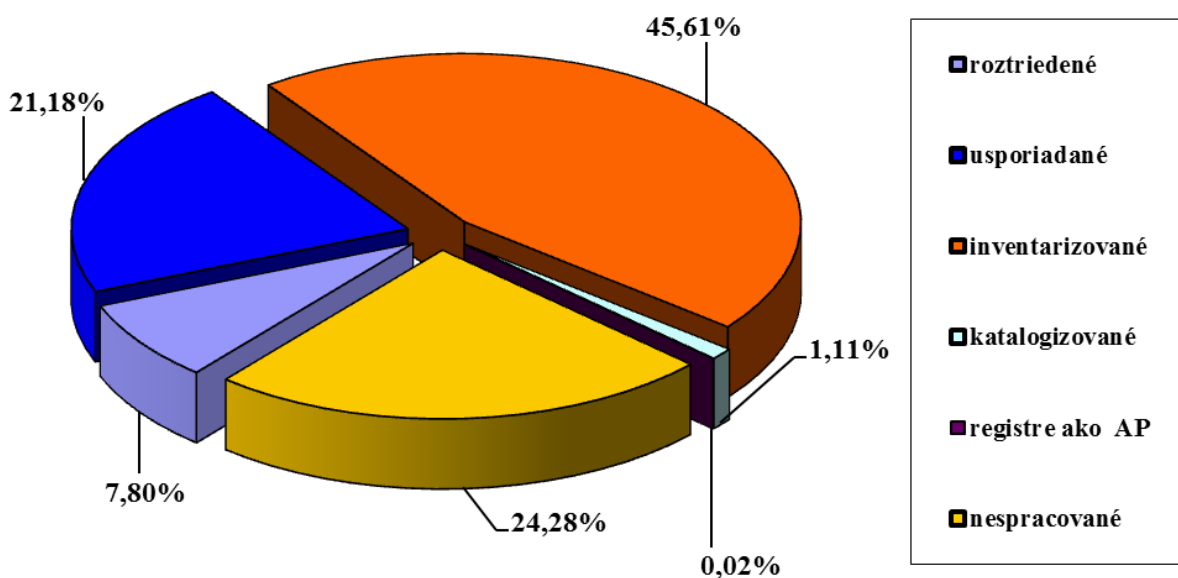
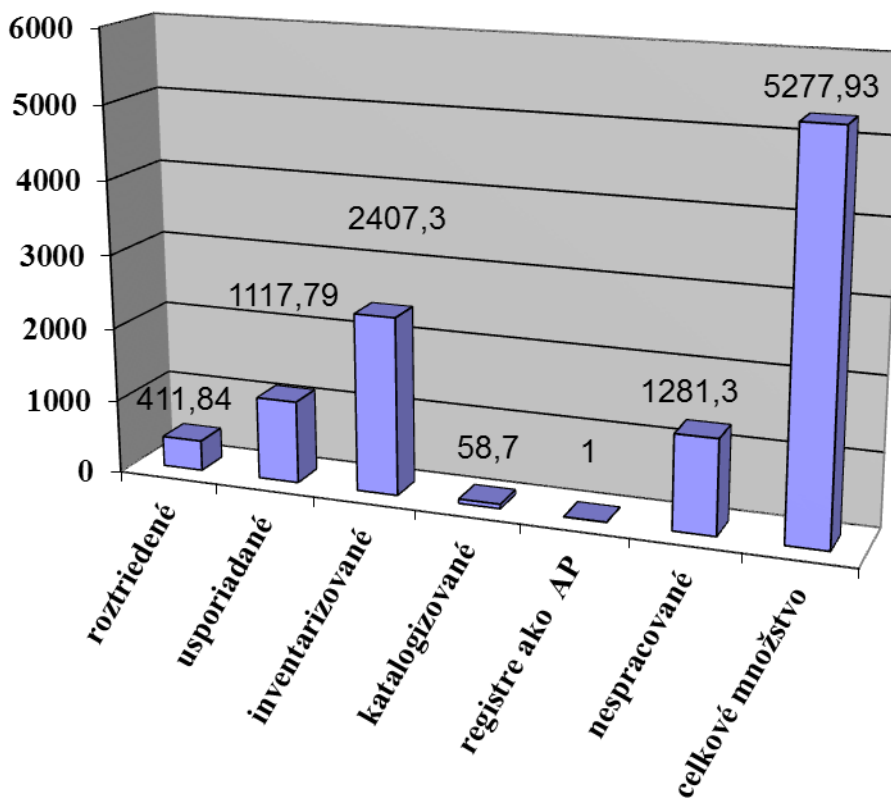
Práce na úseku filmotéky archívu sa v roku 2015 kvôli iným neodkladným a termínovaným úlohám nerealizovali.

5. Spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov predstavujú najzákladnejšie činnosti archívárov. Práce na tomto úseku boli výrazne ovplyvnené mimoriadnou situáciou súvisiacou s reorganizáciou archívniectva, zavádzaním programu FABASOFT, revíziou archívnych fondov a zbierok, rozhodnutím OAR MV SR o pozastavení prác v programových aplikáciách firmy Bach. Na túto kapitolu sa vyčerpalo 419 pracovných dní. V priebehu roka sa na týchto pracovných aktivitách podieľalo 8 odborných pracovníkov. Usporiadávali sa nasledovné archívne fondy: Magistrát mesta Gelnica (1914-1919), Štátne lesy TANAP v Tatranskej Lomnici (1928-2002), ONV v Levoči, odbor organizačný (1949-1960), MNV v Brutovciach (1950-1990) a Správa majetkov Jasovského prepoštstva (1787-1941). V priebehu roka bolo usporiadaných 14,75 bm archívneho materiálu. Usporiadúvanie, inventarizovanie a príprava archívnej pomôcky pokračovali iba pri fonde Veľká obec

Smolník (1861-1867). Zinventarizovali sa 3 bm cudzojazyčného latinského a nemeckého materiálu. Inventarizácia prebiehala pri fonde Služnovský úrad v Spišskej Starej Vsi v elektronickej aplikácii Bach – Inventáre (144 záznamov). Čistopisy archívnych pomôcok – inventárov sa pripravovali k fondom Magistrát mesta Gelnica (1432-1849), ONV v Levoči, odbor školstva a kultúry (1949-1960) a MsNV v Levoči (1945-1990). Katalogizačné práce pokračovali pri Zbierke tlačív, letákov a plagátov (1922-2014). Počas roka pribudlo 50 katalogizačných záznamov (0,05 bm). V Zbierke máp a plánov (1885-1966) pribudlo 12 katalogizačných záznamov. Z celkového množstva 5277,93 bm archívneho materiálu je spracovaných 3996,63 bm, čo predstavuje 75,6 %.

Celkový stav spracovania archívnych dokumentov v bm a v % k 31. 12. 2015

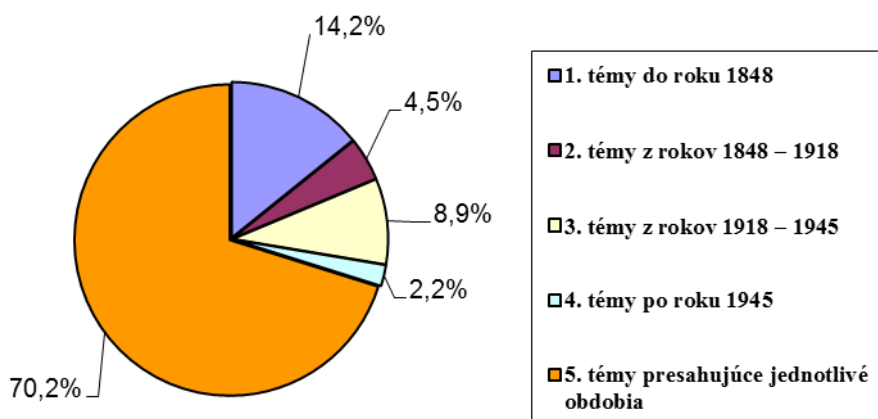

6. Prístup k archívnym dokumentom

Úsek prístupu verejnosti k archívnym dokumentom zahŕňa štyri oblasti: štúdium na základe bádateľského listu; získanie správnej informácie formou odpisu, výpisu, potvrdenia alebo kópie dokumentu; vypracovanie rešerše z archívnych dokumentov; verejné vystavovanie. Týmto prácam sa venovali prakticky všetci odborní pracovníci archívu. Obe bádateľne archívu v uplynulom roku navštívilo 286 bádateľov prostredníctvom 865 návštev, z toho 27 bádateľov pochádzalo zo zahraničia a uskutočnilo 119 bádateľských návštev. Oproti roku 2014 došlo k miernemu poklesu bádateľov a bádateľských návštev. Prevládali historické témy od stredoveku do najnovšieho obdobia. Najväčší počet bádateľských návštev sa uskutočnil za účelom genealogického výskumu rodov a osobností (355). Pracovníci archívu predložili bádateľom na štúdium 266 mikrofilmov kópií archívnych dokumentov a 1977 jednotlivín dokumentov.

Bádateľské návštevy v roku 2015 podľa počtov a v % – historické štúdium

		počet	%
1.	témy do roku 1848	123	14,2
2.	témy z rokov 1848 – 1918	39	4,5
3.	témy z rokov 1918 – 1945	77	8,9
4.	témy po roku 1945	19	2,2
5.	témy presahujúce jednotlivé obdobia	607	70,2
	Spolu:	865	100,0

Pre bádateľov archív vyhotovil 1268 kópií archívnych dokumentov. Pre 133 domácich i zahraničných žiadateľov bolo vydaných 194 správnych informácií a taktiež vybavených 33 žiadostí o rešerše z archívneho materiálu, väčšinou pre zahraničných žiadateľov. Za správne informácie a rešerše archív vyúčtoval poplatky, čím získal do štátneho rozpočtu 2285 €.

Vydané správne informácie a rešerše v roku 2015

<i>písomné žiadosti v správnej agende</i>			<i>vydané výpisy, odpisy, potvrdenia, kópie AD</i>		
<i>počet</i>	<i>tuzemské</i>	<i>zahraničné</i>	<i>počet</i>	<i>tuzemské</i>	<i>zahraničné</i>
133	120	13	194	180	14

<i>písomné žiadosti o vyhotovenie rešerše</i>			<i>vydané výpisy, odpisy, potvrdenia, kópie AD</i>		
<i>počet</i>	<i>tuzemské</i>	<i>zahraničné</i>	<i>počet</i>	<i>tuzemské</i>	<i>zahraničné</i>
33	0	33	2	0	2

Archív sa v spolupráci so Slovenským národným múzeom – Spišským múzeom v Levoči (zapožičaním písomných a obrazových exponátov na základe zmluvy) spolupodieľal na príprave výstavy pri príležitosti otvorenia rekonštruovanej budovy múzea na Mäsiarskej ulici č. 18.

7. Príručná odborná archívna knižnica

Príručná odborná knižnica archívu slúžila pre potreby odborných zamestnancov archívu a na prezenčné štúdium aj pre ostatnú verejnosť. Obsahuje cca 50000 zväzkov, z toho je 32437 zväzkov skatalogizovaných klasickou formou a 975 aj formou elektronickou v programe Bach - Knižnica. V roku 2015 bolo skatalogizovaných 74 zväzkov zakúpených a darovaných publikácií. Z knižnice archívu si 48 čitateľov počas 100 návštev v priebehu roka vyžiadalo na prezenčné štúdium 980 zväzkov kníh a časopisov.

8. Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

Oblasť výskumnej, publikačnej a kultúrno-osvetovej činnosti archívu je dôležitou zložkou sprístupňovania archívnych dokumentov verejnosti. Na túto činnosť archív vyčerpal o 73 dní viac ako v roku 2014. Stalo sa tak hlavne z dôvodu potrebnej realizácie stanovených rezortných úloh (veduty, publikácia o archívoch, revízia archívnych fondov a zbierok) a zvýšenou aktivitou pracovníkov v individuálnej výskumnej a publikačnej činnosti. Do výskumnej a publikačnej činnosti boli zapojení 7 odborní pracovníci archívu. Táto činnosť bola zameraná najmä na pramene k dejinám budovy múzea na Mäsiarskej ulici č. 18, genealógiu spišských rodov a dejiny správy v Gelnici. Pracovníci archívu sa autorsky podieľali na príprave 1 monografie dejín obce, 2 štúdiách, ďalších 11 článkoch v odborných časopisoch a tlači, na vypracovaní posudku k publikácii a spolupracovali s múzejníkmi na príprave 2 výstav. Do archívu bolo prijatých 20 exkurzií s 370 návštevníkmi, z toho bolo 340 študentov a žiakov. Jedna pracovníčka archívu spolupracovala na príprave filmu o Majstrovi Pavlovi z Levoče.

9. Oblasť organizačná a riadiaca, vzdelávanie, ekonomické a administratívne práce

Ťažisko práce riaditeľa archívu, od 1. novembra vedúcej archívu, na úseku organizačnom a riadiacom spočívalo v troch oblastiach. Prvou bola príprava a účasť na pravidelných interných poradách archívu, konzultácie s odbornými pracovníkmi archívu pri plnení ich pracovných úloh, kontrola činnosti a jej vykazovania. Druhou oblasťou boli odborné konzultácie s odborom archívov a registratúr MV SR, účasť na poradách riaditeľov štátnych archívov uskutočnených v Bratislave a vedúcich pracovísk v Prešove. Tretiu oblasť zahŕňali osobné, písomné a elektronické kontakty s pracovníkmi CP Prešov, ktoré mali za cieľ zabezpečenie prevádzky archívu po ekonomickej stránke.

Účasť zamestnancov archívu pokiaľ ide o špeciálne vzdelávacie aktivity sa zamerala hlavne na školenia v IVESE k novému administratívne systému FABASOFT (3 pracovníčky) a programu Elektronický archív (všetci pracovníci archívu). Na odbornú prax sme prijali 6 študentov archívniectva a histórie z Prešovskej univerzity a Univerzity Komenského v Bratislave.

Nedostatok finančných prostriedkov v rozpočte archívu a organizačné zmeny na úseku ekonomickej stránky archívu negatívne ovplyvňovali aj odbornú činnosť. V oblasti hospodársko-administratívnej bolo potrebné vyčerpať odbornými pracovníkmi archívu o 77 dní viac ako v roku 2014. Tie potom chýbali pri vlastných odborných činnostiach. Počas roka 1 hospodárka zabezpečovala agendu archívu i Okresného úradu v Levoči. V októbri bola však natrvalo presunutá do klientskeho centra.

Účasť a aktivity zamestnancov na odborných podujatiach sa sústredili predovšetkým na odborné porady organizované na úseku predarchívnej starostlivosti v Bratislave, spádové porady (v Spišskej Novej Vsi, Poprade, Levoči), nákupné komisie (v Levoči, Bratislave), zasadnutie VAR (v Bratislave) a na zasadnutia výboru SDS v Levoči. Za úsek ochrany dokumentov sa na odborných podujatiach (workshopoch) v Banskej Štiavnici, Banskej Bystrici a Bratislave zúčastnili 3 pracovníci. Za archív sa slávnostného udelenia čestného doktorátu „Honoris causa“ na Katolíckej univerzite v Ružomberku bývalému kolegovi I. Chalupeckému zúčastnili taktiež 3 zástupcovia.

10. Správa informačných technológií

Hlavná náplň činnosti informatika sa týkala najmä údržby a opráv výpočtovej techniky, programového vybavenia, zálohovania dát v našom archíve i na pobočkách a aktualizácie webových stránok štátnych archívov na východnom Slovensku. Ďalšia jeho činnosť ostala prierezová. Zasahovala hlavne do oblasti evidencie archívneho dedičstva v súvislosti s revíziou archívnych fondov a zbierok, ochrany archívnych dokumentov (sledovanie teploty a vlhkosti), digitalizácie dokumentov, pomocných prác pre bádateľov (kopírovanie), inventarizácie majetku archívu a pobočiek, ako aj agendy týkajúcej sa služobného vozidla.